

УСЛОВИ И ПОСТАПКА ЗА ДОБИВАЊЕ НА ПРАВО НА АЗИЛ И СУДСКА ЗАШТИТА НА АЗИЛАНТСКО ПРАВО ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Во услови на растечкиот тренд на бројот на лицата кои бараат азиланска заштита, како и воспоставувањето на високи стандарди во областа на заштитата на човековите права и основни слободи, вистински предизвик е да се проучи правото на азил и другите форми на заштита на лица чиј живот, слобода и безбедност биле загрозени во нивните земји. Посебно треба да се има во предвид фактот дека овој сложен процес се одвива во контекст и на растечкиот бран на тероризмот, сеуште присутната ксенофобија и екстремниот национализам, кој што се појавува како во земјите на Европската унија, така и во други земји во светот.

Веднаш по потпишувањето на Спогодбата за стабилизација и придружување на Република Македонија кон Европската унија во 2001 година, меѓу другите обврски се пристапи кон реализирање на делот од обврските во правосудството и безбедноста, како и кон анализа на постојната состојба во областа на положбата на странците во нашата земја и азиланската заштита. За таа цел, беше потребно да се осовременат законодавните решенија кои го регулираат прашањето во областа на политиката на визите, правото на азил, миграциите, интегрирањето и управување со нашата граница .

Притоа, како претежно транзитна земја на патот на мигрантите од Африка и Азија према Европската унија, беше потребно на современ начин да се уредат условите и постапката за добивање и престанок на правото на азил и привремената заштита, организирање на прифатни центри за барателите на азил и бегалците и други права од корпусот на азиланската заштита.

Дефинирањето на државната политика во областа на миграциите се изврши со донесување на Законот за азил и привремена заштита¹(во натамошниот текст Законот), а на 28.12.2008 година Владата на Република Македонија усвои и Стратегија за заштита на бегалците. Анализата на содржината на одделните решенија во одредбите на законот укажуваат дека нашата земја извршила балансирање помеѓу прифаќање на универзалните стандарди во оваа област и регионалните европски решенија². Притоа областа на азиланската заштита, правата и должностите на барателите и на лицата на кои им е признаено правото на азил во Република Македонија, како и постапката за здобивање на ова право е регулирано во контекст на Европските интеграции на нашата земја. Тука пред се, уредени се прашањата и тоа: Азиланската заштита, заштита на бегалците, правото на семејно обединување, правата и должностите на лицата под субсидијарна заштита, право на привремена заштита и заштита на личните податоци на овие категории на лица. Востановени се единствени стандарди за прифат на азилантите со целосно почитување на регионалниот принцип, кој е единствен за земјите членки на Европската унија и оние кои сакаат да постанат тоа. Со законот е воведен единствен, правичен и ефикасен систем за испитување на барањето на азил со испитување дали барателот ги исполнува условите за признавање на заштитата врз основа на Женевската конвенција³. Овозможено е испитување на барањето на азил за лица кои исполнуваат услови за привремена заштита

од хуманитарни причини. Привременета заштита според Законот се гарантира само во случај на егзодус (масовен прилив на лица) кои доаѓаат од држава во кои нивните животи, безбедност и слобода се загрозени со војна, граѓанска војна, окупација, внатрешен конфликт пропратен со насилство и масовно кршење на човековите права. Привремена заштита можат да уживаат и лицата кои во својата земја чувствуваат страв дека ќе бидат изложени на мачење, нехумано, или понижувачко постапување, или повреда на други основни човекови права.

а) УСЛОВИ ЗА СТЕКНУВАЊЕ НА ПРАВО НА АЗИЛ

Во конципирањето на условите за стекнување со право на азил, законот ги пропишува основните услови и стандарди кои ги гарантираат меѓународните документи⁴ и на кои нашата држава им има пристапено. Востановени се единствени стандарди за прифат на азилантите и за лица на кои во нивната матична земја животот им е во опасност, само поради нивната раса, вера, националност, припадност на одредена социјална група, или пак поради нивните политички уверувања; оцена дали барателот во својата матична земја бил подложен на мачење, нечовечко и понижувачко постапување, или казнување. Притоа, органите кои се надлежни во постапката да вршат испитување на исполнувањето на условите за стекнување на правото на азил, должни се во целост да ја усогласуваат нашата национална миграциона политика, со политиката на поширокиот регион и тоа во поширок контекст, пред сè со земјите од подрачјето на Балканскиот полуостров, но и со системот и стандардите на Европската унија. При испитувањето на условите за стекнување со правото на азил, од особена важност е постоење на реален, сериозен ризик, односно да се испита, поради што лицето чувствува основан страв од прогон, кој е клучен елемент за здобивање со правото на азил. Тој страв пак треба да предизвика последица, лицето да не сака да се врати во својата матична земја. Стравот во себе содржи низа субјективни елементи кој надлежниот орган на управата, а подоцна и судот, треба да ги имаат во предвид и да утврдуваат факти во оваа смисла. При тоа, треба да се утврдува дали стравот како субјективно чувство на барателот е присутен кај него и основаноста на тој страв, како објективен елемент.

Испитување на лицето кое бара право на азил е задолжително и преку неговиот исказ е потребно да се прибават податоци за основот на прогонот, дали истиот е врз основа на расна и верска припадност, националност, припадност на определена општествена група, или пак заради тоа што лицето во својата земја застапувала посебни политички ставови, кои во тој момент не одговараат на владеачката номенклатура. Понатаму, треба да се испита дали лицето кое се наоѓа надвор од земјата на своето потекло ја напуштило поради реален страв од кривичен прогон. Исто така од важност е овој страв да се темели на околности кои се надвор од неговата воља и тоа: Воена состојба, граѓанска војна и други неприлики во земјата на потекло.

Почитувајќи го начелото на единство на семејството, на лицето на кое е признат статус на бегалец, или лицето под субсидијарна заштита нашиот закон им предвидува право на соединување на семејството, што пак значи право на членовите на неговото семејство на нивно барање да им се признае правото на

азил⁵. Конвенцијата за статусот на бегалци и од 1951 година не го содржеше начелото на единство на семејството. Но во завршниот акт на конференцијата која ја усвојува Конвенцијата за статусот на бегалците е содржано ова начело и препорачано е на државите потписнички да обезбедат единство на семејствата на бегалците, особено ако родителот кој е глава на семејството ги исполнил условите за признаен бегалец во таа земја. Тоа право им припаѓа на брачниот другар, на малолетните деца и лицата кои што се издржувани од главата на семејството. Ова начело на семејно обединување е пропишано и со Универзалната декларација за човековите права према која “Семејството е природна и основна ќелија на општеството и истото има право на заштита од општеството и државата“. Кругот на опфат на лицата кои го опфаќа дефиницијата што е семејството, го определува Законот за семејството. При утврдување на правото на семејното обединување, треба да се има во предвид и околноста за постоење на силни семејни, економски и социјални врски со лицето кое е член на нивното семејство, а веќе добило право на азил во нашата држава.

За правилна примена на законот посебно е важно создавање на образовани стручни служби (управни, полициски и судски органи) кој ги применуваат новите современи стандарди. За таа цел организирани се посебни обуки за создавање на добра кадровска структура во службите (воглавно во полициските) кој примарно одлучуваат за правото на азил. Нашата држава особено внимание посветува на создавањето на институционални и технички капацитети за одлучувањето за правото на азил. Спроведени се програми за обука на кадрите за правилна примена на критериумите и условите за здобивање со правото на азил и другите форми на заштита, кој ги предвидува нашиот закон и се создадени современи капацитети за прифаќање на азиланти. За таа цел е оспособен Центар за прифаќање на бегалци, во Визбегово со капацитет за прифат на 150 лица, кој иако со ограничен капацитет, е со подобрена инфраструктура за да се овозможи поднослив престојот во истиот. Значи направен е позитивен исчекор во создавањето на либерални и хумани услови за прифат и подобрување на правниот статус на бегалците.

б) ПОСТАПКА ЗА ПРИЗНАВАЊЕ НА ПРАВОТО НА АЗИЛ

Во остварувањето на правото на азил, направени се современи процедурални гаранции, кои треба да обезбедат правилна примена на критериумите и условите за оценка на исполнување на условите за здобивање со право на азил и други форми на заштита. Една од целите за целосна хармонизација на нашата постапка за здобивање на правото на азил и друг вид на заштита со меѓународните стандарди е воведувањето на единствена, правична, ефикасна постапка за испитување на барањето на азил, кој би важел како за лицата кои ги исполнуваат условите за признавање на заштита според Женевската конвенција, така и за барателите на азил кои исполнуваат услови за добивање привремена заштита или заштита од хуманитарни причини.

Постапката за добивање на азил делумно се води пред орган на управата (Одделението за азил при Министерството за внатрешни работи), кое донесува првостепенa одлука. Против првостепената одлука може да се поведе

управен спор со тужба пред Управниот суд со што нашиот закон го гарантира меѓународно усвоениот стандард кој пропишува дека второстепениот орган кој одлучува за правото на азил, треба да биде независен во однос на органот кој одлучува во прв степен.

Барањето за признавање право на азил се истакнува уште во полициската станица на граничниот премин, или во најблиската полициска станица, кои пак се должни да го спроведат барателот до Одделението за азил, пред кое се поднесува формално писмено или усмено барање за здобивање со право на азил. Барање за семејно обедување може да се поднесе и до дипломатското - конзуларното претставништво на Република Македонија во странство. При поднесување на барањето, барателот веднаш се фотографира и му се земаат отпечатоци од прсти. При поднесувањето исто така се поднесуваат документи за идентификација и други документи и исправи кои можат да бидат од значење во постапката за признавање на правото на азил.

Законот обезбедува минимални стандарди кои треба да се почитуваат за време на поднесувањето на барањето на азил до моментот на мериторното одлучување по поднесеното барање. Тоа значи дека во центарот каде престојуваат лицата кои бараат азил, да се обезбедат достоинствени и хумани животни услови за азилантите и нивните семејства. Исто така, потребно е да се обезбеди со закон гарантираната правна помош, правото на толкувач, ако барателот не го разбира јазикот во постапката, правото на определување старател на малолетните лица со пречки во психичкиот развој⁶. Во постапката за одлучување на правото на азил, гарантирано е сослушување на барателот. При сослушувањето јавноста е целосно исклучена, освен за лицето кое дава правна помош овластен од барателот, толкувачот и претставникот на Високиот комесаријат за бегалци.

Постојат два вида постапка и тоа: редовна и итна постапка. Вообичаено, при спроведувањето на редовната постапка пред Одделението за азил да се сослушува барателот на правото на азил. Тоа не е случај во постапката пред судот. По спроведената постапка во која органот утврдува постоење на факти и докази што се од значење за утврдувањето на правото на азил, а особено дали постои основан страв од прогон на лицето кое бара азил. Доколку се работи за очигледно неосновано барање против првостепената одлука, дозволено е право на жалба со одложено суспензивно дејство. Во последните измени и дополненија на нашиот Закон, барателот на азил чие барање е одбиено со решение на првостепениот орган, има право на тужба до надлежниот суд (Управниот суд), а тужбата има суспензивно дејство, односно го одложува извршувањето на решението на првостепениот орган - Одделението за азил.

До Јуни 2011 година право на азил во Република Македонија побарале 1554 лица, од кои 329 се нови баратели на азил најмногу со потекло од Авганистан и Пакистан, а преостанатите се бегалци од Косово кои преминаа во нашата држава во 1999 година. Најчесто одлуките на Одделението за азил се негативни, бидејќи обично станува збор за економски мигранти кои се во потрага по подобар живот. Мал е бројот на лица на кој им е усвоено барањето, а тоа е случај за лица на кои економските услови во земјата на азил се помалку

важни од нивната безбедност, односно тие во барањето истакнуваат страв од прогон во нивната матична земја.

Во овој период до Јуни 2010 година, до Управниот суд се обратиле 61 барател од кои 34 се прифатени барањата а на 27 се одбиени. Во 2011 година до Јуни се обратиле 43 лица до Управниот суд со тужба, од кои поради негативна одлука, пред Врховниот суд на Република Македонија поднесени се 12 жалби. Во делот од одлуките на судот кога тужбеното барање е усвоено, за одбележување е фактот дека кога судот смета дека лицето треба да добие статус на азилант, анализата на одлуките укажува дека судовите претежно ги укинуваат одлуките, а не донесуваат мериторни одлуки, односно не одлучуваат со полна јурисдикција. Исто така судот најчесто не ги сослушува барателите при одлучувањето за барањето на право на азил, туку го прифаќа сослушувањето во текот на постапката пред Одделението за азил.⁷

Според новите процесни закони, судот има обврска да цени дали ова право е дел од поширокиот спектар на гарантирани човекови права со Европската конвенција за човековите права и во целост да ја има во предвид судската пракса на Европскиот суд за човекови права во Стразбур како извор на право⁸. При одлучувањето на правото на азил, особена важност и внимание треба да се посвети, кога станува збор за жени и деца, да се има предвид фактот дека на подрачјето на Западен Балкан кој претставува крстопат за трговија со жени и деца како ранливи категории е во пораст⁹. Во овој случај, потребно е особено внимание и додатни испитувања и гаранции за азиланската заштита на оваа “ранлива” група баратели. Затоа судот секогаш во оценка на условите и критериумите за исполнување со добивање со право на азил треба да обезбеди индивидуален пристап и процена во секој поединечен случај. Едновремено судот треба да развива и судска пракса која ги обезбедува фундаменталните права на азилантите. Притоа, товарот на докажување за исполнување на условите и критериумите за правото на азил, секогаш е на страната на барателот на азил, кој тврди дека неговата држава не ги почитува човековите права, дека тој поднесува вистински сериозен ризик за својот живот и за животот на своето семејство во неговата матична земја. Но судот во случај на негативна одлука, има обврска да образложи зошто не ги прифаќа тврдењата и предложените докази на барателот.

Нашиот закон предвидува можност и за скратена итна постапка во случај на очигледно неосновано барање, освен ако барањето е поднесено од малолетно лице без придружба, или од лице со пречки во психичкиот развој, што се смета за очигледно неосновано барање. Таксативно се наброени условите кога таквото барање е неосновано, а тоа се: ако барањето е поднесено со економски мотиви (можност за вработување и подобри услови за живот, а не прогон); ако се работи за смислена измама и злоупотреба на постапката за признавањето на правото на азил; кога без разумно објаснување смислено дава невистинити изјави за неговото барање; ако употребил лажен идентитет или врз основа на фалсификувани исправи го докажува својот идентитет; намерно ги уништил своите лични исправи или други важни докази; и барањето му било одбиено во друга земја или пак се здобил со право на азил во друга земја. Итната постапка согласно законот трае 15 дена, сметано од денот на поднесувањето на барањето. Всушност итната постапка често се

применува ако барателот на правото на азил доаѓа од таканаречена “сигурна трета земја“ односно сигурна “земја на потекло“. Против решението донесена во итна постапка за кое законот пропишува да се донесе во рок од 15 дена од поднесувањето на барањето може да се води управен спор кој се поведува во рок од 3 дена од приемот на решението. Тужбата секогаш го одлага извршувањето на решението, а надлежниот суд треба да одлучи по ова барање во рок од 15 дена од денот на поднесувањето на тужбата.

Судот со сигурност нема да дозволи и да признае право на азил особено на лица за кои постојат определени околности заради кои се смета дека тие лица не заслужуваат меѓународна заштита. Тука пред се спаѓаат лицата кои сториле кривично дело против мирот, воени злосторства против човечноста, во согласност со одредбите содржани во меѓународните документи донесени со цел за предупредување на неизвршување на такви злочини. Исто така, нема да се дозволи право на азил на лице кое сторило тежок злочин кој нема политички карактер. Така ако определено лице е одговорно за кривични дела кои се спротивни на целите и принципите на Обединетите нации, или пак спротивно на Конвенцијата за статусот на бегалците и на Универзалната декларација на човековите права, за тие лица никој не може да се повикува на право на азил. Тоа е и во случај на гонење за кривични дела кои не се од политички карактер или прогон, но се кривични дела кои по своето дејствие на извршување се спротивни со целите и начелата на Обединетите нации.

Доколку определено лице не ги исполнува условите да добие право на азил, можно е според Законот да добие други облици на заштита, а тоа се привремена заштита и хуманитарна заштита. Привремената заштита се овозможува на лица кои што во голем број дошле од држава во која постои вооружен судир, или насилство од општи размери, па поради тоа не постои можност да се разгледа секое поединечно барање за одобрување на статус на бегалец, а со тоа и да добие право на азил. Привремената заштита обично трае се дури не престанат околностите, поради кои овие лица биле принудени да си ја напуштат својата земја. Овој вид на заштита всушност го пружаа голем број на земји од Западна Европа, на лицата кои што бегаат од судирите во бивша Југославија, а дел од тие бегалци најдоа свое уточиште и во Република Македонија. Всушност, правото на привремена заштита и условите за добивање на истата, ги цени Владата, испитувајќи го постоењето на околностите во случај на масовен прилив на лица кои доаѓаат од држава во која нивните животи, безбедност или слобода се загорозени од војна, граѓанска војна, окупација, внатрешен конфликт пропратен со насилство, или масовно кршење на човековите права. Привремената заштита во Република Македонија не може да трае подолго од 2 години.

На определено лице доколку не му се определи статус на бегалец, заради што и не може да добие азил, може да се стекне со статус на субсидијарна заштита и ќе се дозволи да остане во рамките на територијата на нашата држава. Во текот на постапката се утврдува дали постојат причини поради кои доколку се врати во својата држава чиј државјанин е, ќе се соочи со вистински ризик од претрпување на сериозни повреди. Притоа, нашиот Закон како сериозни повреди ги дефинира: опасноста од смртна казна или егзекуција; тортура, нечовечко или деградирачко однесување и казнување; сериозни и

индивидуални закани по животот, или личноста на тоа лице, по пат на недескриминирачко насилство во ситуација на меѓународен, или внатрешен вооружен конфликт. Сите овие услови во текот на постапката на надлежниот орган се утврдуваат и се донесува одлука за стекнување статус на субсидијарна заштита.

в) ПРАВА И ДОЛЖНОСТИТЕ НА БАРАТЕЛИТЕ НА АЗИЛ

Лицето кое незаконито ја поминало границата на Република Македонија и веднаш во полициската станица на границата побарало право на азил, под услов во тоа барање да е истакната оправдана причина за своето незаконито влегување во земјата, нема да бидат кривично гонети во нашата земја¹⁰. Лишувањето од слобода на овие лица може да се изврши само по исклучок, во случаи предвидени со закон: поради утврдување на идентитетот; утврдување на елементите на кои се заснова барањето; во случај кога веднаш е утврдено дека лицето употребило лажна исправа за влез во земјата; како и со цел да се заштити националната безбедност и јавниот поредок. Во текот на постапката, надлежните органи кои одлучуваат за правото на азил и другите видови на заштита, должни се кога ќе утврдат дека некои лица не ги исполнуваат условите за признавање на статусот на бегалец¹¹, нема да се дозволи да ужива право на азил. Ова право не се однесува и на лица кои очигледно го злоупотребуваат правото на азил, поради тоа што во земјата на потекло извршиле кривично дело. Органите кои испитуваат дали определено лице ги исполнува условите за остварување на право на азил, веднаш пристапуваат кон испитување дали постојат услови за добивање и на некој друг облик на заштита предвиден со овој закон, се со цел да се постигне поголема ефикасност, да се забрзе постапката и да се подобри квалитетот на одлуките.

Во оваа смисла Законот предвидува, во заштитата на правата на азилантите, покрај признаеното право на спојување на семејството и право на тајност на личните податоци во врска со поединечните барања за одобрување на азил; правото на заштита на приватноста, а признаени се и други економско-социјални права. Тоа се таканаречените права кои овозможуваат ефикасно вклучување во општеството, во општествениот и економскиот живот на државата. Па така, за време на траење на постапката, па се до донесувањето на конечна одлука во постапката за признавање право на азил, барателите имаат право на престој, сместување и згрижување во прифатниот центар или друго место за сместување, определено од Министерството за труд и социјална политика; основни здравствени услуги; право на социјална заштита; работа и тоа само во рамките на прифатниот центар или друго место за сместување определено од Министерството за труд и социјална политика, како и право на слободен пристап на пазарот на трудот за барателот на право на азил, на кој барањето за признавање не му е решено во период од 1 година по истекот на овој период; тие имаат право на контакти со високиот Комесаријат за бегалци, како и со Невладини хуманитарни организации, заради давање на правна помош во постапката за признавање на правото на азил. Надлежното министерство се грижи за обезбедување на средства за издржување и здравствена заштита на барателите на право на азил додека се наоѓаат во прифатниот центар или друго место за сместување, а кои права се определуваат од страна на ова министерство.

Значи нашата земја ги признава сите овие права во поглед на определување на економско социјалниот статус, единствено законот не содржи одредби во поглед на образованието на децата и на лицата постари од 16 години (вклучувајќи го и правото да учат македонски јазик). Овој корпус на права, како и правото на специјалните видови на психо социјална поддршка на азилантите жртви на тортура и други видови на злоставување, како и гаранции на физичкото обезбедување на жените и децата во прифатниот центар, Законот не ги предвидува. Овие видови на права се обезбедуваат преку други програми на невладини организации кои се занимаваат со овој вид на заштита на правата на азилантите.¹²

Во корпусот на правото на лицата кои бараат право на азил во нашата земја е и правото да се здобијат и со соодветни исправи за идентификација. За исправа во смисла на нашиот Закон се сметаат: идентификациона исправа за барателот на прво на азил; лична карта за признаен бегалец и лице под субсидијана заштита; и патна исправа за признаен бегалец согласно Конвенцијата од член 2 алинеа 1 на Законот за азил и привремена заштита. Исправите за идентификација лицето кое што ги добило е должно да ги носи со себе со цел во секоја прилика да може да биде легитимирано. Законот предвидува и услови под кои може да се одбие барање за издавање на патна исправа, а тоа е ако против тоа лице се води кривична или прекршочна постапката на барање на надлежен суд на лице на кое му е изречена безусловна казна затвор, додека не ја издржи казната и доколку на барање на надлежен орган не ги намерил определените правни или фанансиски обврски кон Република Македонија.

г) ПРЕСТАНОК НА ПРАВОТО НА АЗИЛ

Соодветно на правата кои што ги уживаат лицата кои што се стекнале со право на азил во нашата земја, законот конституира и соодветна постапка за престанок на правото на азил. Па така, правото признаено во Република Македонија престанува тогаш кога определено лице доброволно ќе се стави под заштита на земјата чии државјанин е, откако ќе го загуби државјанството на таа земја тоа лице повторно доброволно го стекнало; доколку стекне државјанство и ужива заштита од друга држава - ново државјанство: ако доброволно се населило во државата што ја напушти, или останал надвор од неа поради страв од прогон; доколку тоа лице почине; ако во меѓувреме се стекне со државјанство на Република Македонија; ако добие соодветен престој согласно законот; или самиот доброволно ја напушти територијата на Република Македонија. Престанокот на правото на азил може да се случи и кога тоа лице не може повеќе да продолжи да одбива да користи заштита од земјата чии државјанин е, бидејќи околностите поради кои на тоа лице му било признато правото на азил престанале да постојат, а воедно и лице кое без државјанство кое може да се врати во државата на негово поранешно вообичаени место на престој, бидејќи околностите поради кои на лицето му било признаено правото на азил престанале да постојат. За престанок на правото на азил се спроведува постапката идентична како и за признавањето на правото на азил.

Статусот на лице кое што се стекнало со право на азил не престанува по сила на законот (ex lege), веднаш по настанувањето на веќе наброените околности, туку за тоа е потребно да се спроведе постапка пред надлежен орган. Против одлуката за престанок на правото на азил, дозволена е тужба до надлежен суд кој што е независен во однос на органот кој одлучува во прв степен. Според нашиот закон и во овој случај барателот има право на тужба пред Управниот суд а постапката е идентична како и за здобивање со право на азил.

д-р Милка Ристова
судија на Врховниот суд
на Република Македонија

ОД СУДСКАТА ПРАКСА НА ВРХОВНИОТ СУД НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

УЖП.бр.100/2010 од 12.04.2010 година

- Подобрите егзистенцијални услови за живот во Република Македонија не се причини за стекнување со право на азил, бидејќи тужените не сториле веројатно дека доколку се вратат во матичната држава, поради нивната национална припадност би бил загрозен нивниот живот, безбедноста, ниту пак дека постои оправдан страв од прогон (член 2, 4а и 5 од Законот за азил и привремена заштита “Службен весник на РМ“ број 49/03,66/07 и 142/08 во натамошниот текст законот).

УЖП.бр.200/2010 од 26.04.2010

.....Со тоа што тужителите поседувале национален пасош во својата матична земја, а кој не го пријавиле и предале во Одделението за азил, односно не ја исполниле обврската за поднесување на исправи и со патните исправи отпатувале во Косово, не може да се прифати како правен основ за престанок на правото на азил. Во случајот од суштествено значење за правилно одлучување дали тужителите доколку се вратат во матичната држава поради националната припадност би им бил загрозен животот и безбедноста како и дали сеуште постои оправдан страв од прогон. (член 20 во врска со член 38 став 1 точка 5 од Законот).

УЖП.бр.253/2010 од 20.09.2010 година

- Со тоа што тужителите доброволно ја напуштиле територијата на Република Македонија и се откажале од стекнатото право на азил заради хуманитарна заштита и доброволно се ставиле под заштита на матичната држава судот наоѓа дека самоволно се откажале од правото на азил. (член 38 став 1 алинеа 1 од Законот).

УЖП.бр.396/2010 од 01.11.2010 година

- Тужителот не го злоупотребил признатото право на азил заради субсидијарна заштита, бидејќи привремено заминал во трета земја, наведувајќи причини за своето времено заминување и не престанале вистинските ризици од претрпување на сериозни повреди во Косово, со што судот смета дека не престанале законските причини за престанок на правото на азил. (член 38 став 1 алинеа 8 и 9 во врска со член 58 од Законот) .

УЖП.бр.165/2010 од 21.06.2010 година

- Тужителите не ги исполнуваат условите за признавање право на азил бидејќи во Република Македонија немаат признаен статус на бегалец, ниту лице од субсидијарна заштита (член 2 алинеа 1 и 2 и член 4 и 5 од Законот).

С к о п ј е

21.09.2011 година

1 (“Сл.весник на РМ.бр.49/03,66/07 и 142/08)

2 Поважни документи кои утврдуваат универзални стандарди во оваа област се: Конвенцијата за статусот на бегалците од 18 Јули 1951 година на Организацијата на обединетите нации – Висок Комесаријат за бегалци; и Протоколот за статусот на бегалците од 31 јануари 1967 година на Обединетите нации како и регионалниот документ Европска конвенција за човекови права (ЕКЧП) која во член 3 предвидува дека “никој нема да биде подложен на мачење или нечовечко и понижувачко постапување и казнување“

3 Протокол од 1967 година заедно со Протоколите 1,4,6 и 7 во врска со Статусот на бегалците на UNHCR, ново издание Женева Јануари 1992

4 UNHCR, Прирачник за постапките и критериумите за одредување на бегалскиот статус од 1979 година, второ издание од 1992 година

5 Види член 8 од Законот за азил и привремена заштита

6 Види член 20 до член 24 од Законот за азил и привремена заштита

7 Во Ноември 1998 година Европскиот суд за човекови права во предметот Чохал против Обединетото Кралство укажал дека утврдувањето и проверката на фактите е првенствена задача на Комисијата. Согласно на тоа во исклучителни околности судот ќе ги користи неговите овластувања во оваа област како и да е, Судот не е врзан за наодите на Комисијата во поглед на утврдената фактичка положба и може да направи сопствена проценка “,...

8 Во последниот извештај на Европската комисија за напредокот на Република Македонија во ЕУ интеграциите една од забелешките и е околноста дека барателите на азил не се сослушувани од судот како што е утврдено со Конвенцијата за статусот на бегалците

9 Конвенцијата на Советот на Европа за активностите против трговија со луѓе, која е отворена за потпишување од 2005 година, директно ги заштитува овие групи. Упатството за меѓународна заштита “Родова заштита“ базирано на член 1а (2) .

10 Одредбата за неказнување на лице кое бара право на азил на незаконит премин на границата и незаконит престој на нашата земја е меѓународен стандард содржан во член 31 од Конвенцијата на статусот на бегалците од 28 јули 1951 година на Организацијата на Обединетите нации – Висок комесеријат за бегалци.

11 Клучен извор за определување на статус “бегалец“ содржан е во Уставот на Меѓународната организација за бегалци од 1946 година (МОБ). Исто UNHCR Прирачник за постапките и критериумите за определување на статус “бегалец“ 1979 година, второ издание 1992 година Женева

12 По усвојувањето на Даблинската конвенција од 1990 година, повеќе Невладини организации во својата програма развиваат програми за заштита на азилантите и често пати истите укажуваат на ниските стандарди на заштита во повеќе земји, а меѓу нив посебно би ги истакнале Амнести интернешенел, Комисија за заштита и еднаквост на човекови права и голем број на локални и регионални Невладини организации кои што ги заштитуваат правата на бегалците.